

Jacobaea aquatica

Vattenstånds

Klass: Magnoliopsida (tvåhjärtbladiga blomväxter), **Ordning:** Asterales (asterordningen), **Familj:** Asteraceae (korgblommiga), **Släkte:** *Jacobaea* (ståndser), **Art:** *Jacobaea aquatica* - vattenstånds (Hill) G. Gaertn. et al.
Synonymer: *Senecio aquaticus* Hill

Kännetecken

Vattenstånds är en 30–100 cm hög korgblommig ört. Till skillnad mot stånds *S. jacobaea*, som den mycket liknar, är den ofta tvåårig och bladrossetten vid basen är kvar vid blomningen. Dessutom är oftast basalbladen och de nedersta stjälkbladen ej delade utan hela, ovala och grovt tandade. Stjälkarna är mer utspärrat greniga och slutar i en mer öppen kvastlik ställning än hos stånds. Blomkorgarna är inklusive kantblommorna 2–3 cm breda och är större och har en ljusare gul färg än hos stånds. Blomningstiden är från juli till september. Frukten har en hårpensel och sprids med vinden. De yttre blommornas frukter är glatta eller glest håriga till skillnad mot stånds där alla frukter är täthåriga.

Utbredning och status

I Sverige har vattenstånds en ganska begränsad och västlig utbredning. I Skåne har den ett par lokaler, sedan finns den vid Viskan och dess biflöden i Halland och Västergötland. Ganska många förekomster finns vid Göta- och Nordre älv i Bohuslän och Västergötland. Dessutom finns den eller har funnits mer eller mindre tillfällig i Blekinge, Småland, Närke, Södermanland, Uppland och Medelpad. I Norden finns den ganska vanligt på Jylland, sällsynt i övriga Danmark, i Norge finns den på västkusten och tillfälligt för övrigt i södra Norge och i Finland är den endast känd som inkomling. Vattenstånds finns i västra, centrala och södra Europa och når Baltikum men knappt till Ryssland.

Ekologi

Vattenstånds växer på fuktig till våt, lerig och dyig mark på stränder av sjöar och vattendrag, ofta på mark som översvämmas på vårarna. Den finns också på något torrare betesmarker i anslutning till mader och stränder. Som inkomling kan den finnas på diverse platser men föredrar fuktiga miljöer, som diken, fuktiga betesmarker m.m.

Hot

Eftersom vattenstånds liksom stånds är giftig ratas den av betande djur och är därför mycket gynnad av bete som minskar konkurrensen och skapar grogrund för etablering. Igenväxning med vass, buskar och träd är ett hot eftersom den är ganska ljuskrävande och behöver ett visst mått av störning för att fortleva. Uttorkning av mader och fuktiga betesmarker är ett hot.

Åtgärder

Betet ska bibehållas på stränder och mader. Igenväxande och ohävdade å- och sjöstränder kan behöva restaureras och betet återupptas igen.

Övrigt

Vattenstånds i Sverige utgörs av *S. aquaticus* ssp. *aquaticus*. I övriga Europa, utom den nordvästra delen, dominerar *S. aquaticus* ssp. *erraticus* som möjligen kan påträffas tillfälligt i Norden (belägg finns från Blekinge och Småland).
Utländska namn – DK: Vand-Brandbæger, NO: Dikesvineblom, FI: Ojavillakko, GB: Marsh Ragwort.

Litteratur

Bertilsson, A. m fl 2002. *Västergötland flora*. Lund.

Fægri, K. 1960. Maps of Distribution of Norwegian Plants I. Coastal Plants. *Universitetet I Bergen Skrifter Nr. 26*.

Hultén, E. red. 1958. *Vår svenska flora i färg*. Stockholm.

Pedersen, A. 1961. Kurvblomsternes udbredelse i Danmark (ekskl. Hieracium og Taraxacum). *Bot. Tidsskr.* 57: 83–289.

Tutin, T. G. et al. 1976. *Flora Europaea Volume 4*. Cambridge.

Författare

Anders Bertilsson 2001. © ArtDatabanken 2005.